

Dignified dying inzicht in het stervensproces

A. Kramers

Nurse practitioner

VUMC / hematologie

Inhoud

- Waardig sterven
- Veranderd perspectief
- Voorbeeld Thailand
- Voorbeeld Filipijnen
- Steungevende factoren
- Het overlijden
- Dignified dying

Waardig sterven

- Waardig; statig, deftig¹
- Waardigheid als onderdeel van zorg²
- Definitie ICNP³
- ICNP Catalogue for Palliative Nursing⁴

Waarom waardigheid

- Waardigheid als belangrijke waarde
- Bewaken van waardigheid tot moment overlijden
- Wereldwijde verschillen in opvattingen⁵

Veranderd perspectief

- 5 jaars overleving
- Kanker als chronische ziekte
- Survivor & survivorship⁶
- Angst
- Hoop

Voorbeeld Thailand

- Kenmerken
- Boeddhisme

PRINCIPLES OF AND REASONS FOR THE PROJECTS

More than one million Thais are affected with HIV/AIDS and the rate was rapidly increasing 14 years ago. Most sufferers were shunned by an ill-informed society and were cast aside and left to die excruciating deaths. Hence, in 1992, the venerable Chao Khun Phra Udom Prachatorn founded the Thammarug Niwaet or the "Place of True Protection."

This commitment has set an example for the country. He has humanely helped those who are afflicted, showing compassion and understanding, as should all Buddhists, so that we all can live together in peace and harmony.

SERVICES-WHOM WE HELP

- AIDS patients in their terminal stages.
- Homeless second stage patients.
- Families where all members have AIDS.
- HIV positive children as well as full-blown AIDS children.
- Elderly persons who are left without support because all their children have been killed by the disease.

Voorbeeld Filippijnen

- Core business
- Scholing palliatieve zorg
- Verpleegkundige zorg
- Rol geestelijk verzorger
- Moslim patiënt
- Steungevende factoren

Steungevende factoren

- Kwaliteit van leven⁷
- Advies en morele support
- Comfortabele omgeving
- Privacy
- Betrekken familie
- Humor
- Complementaire zorg
- Informatie

promise me Doc: If I don't make it,
don't let my family anywhere near me...

Belangrijke vragen

- Wat weet de patient / familie?
- Wat wil de patient / familie weten?
- Wat wil de patient / familie?
- Wat zijn de gevoelens van de patient / familie?

Quote

Als de patient niet goed slaapt, slaapt de mantelzorgger ook niet

C. Matias Abaquin, 2008

Het overlijden

- Het lichaam geeft aan waar de behoefte ligt
- Minder eten
- Veranderde zouthouding
- Vermindere zuurstofbehoefte
- Vermoeidheid / slapen
- Rol verpleegkundige
- Timing
- Leren over leven

They are not dying because they are not eating

They are not eating because they are dying

S. Leigh, 2008.

Dignified dying

- Holistische benadering
- Stervende individuen hebben individuele behoeften
- Comfort en hygiene
- Symptoomcontrole
- Pijnmanagement
- Emoties tonen
- Geloofsovertuiging is uitgangspunt
- Wat niet weet wat niet deert?

Unrelieved Pain

Hurts US all

S. Leigh, 2008.

Referenties

1. Van Dale, 1997
2. Hopkins & Hallett, 2002; Street & Kissane, 2001
3. Verwijzing Website ICNP: <http://www.icn.ch/index.html>
4. ICNP Catalogue for Palliative Nursing: downloaden via http://www.icn.ch/icnp_catalogues.htm
5. Doorenbos et al, 2006. A cross-cultural analysis of dignified dying. Journal of Nursing Scholarship, 38; 352-357
6. Mullan F. Seasons of survival: reflections of a physician with cancer. N.Eng J Med, 1986;313:270-273
7. Abaquin, Carmencita M "Perceptions of Three Groups of Respondents Regarding Quality of Life"

18 juni 2008

Jaarbeurs Utrecht

Dignified dying inzicht in het stervensproces

AMG.Kramers@vumc.nl